

Beslut

Datum 2024-06-28

Dnr 2023:8101

Sida **1 (23)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolans undervisning
om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer
vid Hagströmska gymnasiet i Falu kommun, med
Hagströmska Gymnasiet AB som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Hagströmska gymnasiet avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Hagströmska gymnasiet AB har godkännande att bedriva utbildning vid Hagströmska gymnasiet i Falun enligt Skolinspektionens beslut (dnr 37-2010:2983, dnr 320 - 2011:1333 och dnr 32 - 2016:802).

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga gymnasiegemensamma ämnen på gymnasiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Hagströmska gymnasiet den 15 och 16 maj 2024. Besöket genomfördes av utredarna Maria Hermansson och Robert Kihlberg.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare i gymnasiegemensamma ämnen
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Beslut:

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Hagströmska gymnasiet i Falu kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **flera delar** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- säkerställ att kunskapsområdet är ett återkommande inslag på alla program under alla gymnasieår samt bredda och fördjupa undervisningen genom ämnesintegrering eller med hjälp av extern kompetens
- arbeta med inslag i undervisningen som ger samtliga elever möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Hagströmska gymnasiet i Falu kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i **flera delar** utformas för att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- utveckla strategier för att skapa ett tillitsfullt klassrumsklimat där alla elever inkluderas och involveras
- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 1 juli 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade

utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:8101) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i flera delar utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Granskningen av återkommande och aktuell undervisning visar att kunskapsområdet återkommer i undervisningen under alla år på gymnasiet på de flesta program. Undervisningen fångar dock i olika utsträckning upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet och lärarna använder inte annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet.

Granskningen av ämnesintegrerad och fördjupande undervisning visar att kunskapsområdet är en del i de flesta gymnasiegemensamma ämnen, men inte i likvärdig omfattning på alla program. Arbetslagen har kommit olika långt i sin samverkan för att fördjupa eller säkerställa progression under gymnasieåren.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att eleverna i flera ämnen får möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer kopplade till kön, men det är inte likvärdigt på alla program. Vidare når inte undervisning om hedersförtryck alla elever.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i flera delar utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att flera lärare arbetar aktivt för att främja ett tryggt och tillåtande klassrumsklimat, men det skiljer sig åt mellan ämnen och program. Likaså skiljer det sig åt i vilken utsträckning det finns strategier för att främja god samvaro och ömsesidig respekt när undervisningen berör kunskapsområdet.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att lärarna markerar mot intoleranta utspel eller övertramp mot de delar av värdegrunden som kan knytas till kunskapsområdet. Problem med nedsättande uttryck som skolan identifierat i värdegrundsarbetet behandlas i viss mån vidare inom ramen för undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att eleverna har begränsade möjligheter att påverka undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Här bedöms:

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Återkommande och aktuell undervisning

Kunskapsområdet återkommer i undervisningen under alla år på gymnasiet på de flesta program

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer återkommer i undervisningen under alla år på gymnasiet på de flesta program, om än inte i likvärdig omfattning. Enligt eleverna är undervisningen om kunskapsområdet aktuell och relevant.

Eleverna läser gymnasiegemensamma ämnen under olika år på olika program. Majoriteten av eleverna uppger dock att tonvikten i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer legat i år 2 och framför allt i år 3, där det även varit en del i undervisningen i programspecifika kurser. I intervjuer med elever på det naturvetenskapliga programmet och teknikprogrammet framkommer dock att de uppfattar att de inte fått återkommande undervisning om kunskapsområdet under sina år på gymnasiet och att den undervisning de fått varit översiktlig och grundläggande. Lärare uppger att de sedan den nya skrivelsen om kunskapsområdet infördes sett över och planerat för hur kunskapsområdet ska ingå i olika ämnen under alla år, men att de ännu inte utvärderat för att undersöka utfallet.

Enligt eleverna är de inslag i undervisningen som berör kunskapsområdet till övervägande del aktuella och relevanta. Eleverna uppger att lärarna använder uppdaterade läromedel, till exempel digitalt material och aktuella källor. Elevernas bild bekräftas av lärarna som berättar att de följer med i vad som händer lokalt och i omvärlden och uppdaterar sitt material, exempelvis med nya bilder och artiklar.

Lärare fångar i olika utsträckning upp aktuella frågor och ger utrymme för diskussion

Granskningen visar att lärare i olika omfattning tar upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet i sin undervisning, vilket inte ger eleverna samma förutsättningar för att samtala och reflektera kring dessa frågor.

I intervjuer ger eleverna exempel på hur lärare fångar upp aktuella frågor som handlar om sexualitet, samtycke och relationer. Elever på ekonomiprogrammet säger att de får diskutera nya rättsfall kopplade till samtyckeslagen. Elever på barn- och fritidsprogrammet berättar att de i undervisning om kön och jämställdhet fick i uppdrag att knyta an till en aktuell fråga och då lyfte hur damlandslaget i fotboll utsatts för könskontroller i samband med VM. Lärare uppger att de i undervisningen tagit upp sådant som en före detta amerikanskpresidents kvinnoosyn och en skandal om sexuella trakasserier kopplat till ett lokalt transportföretag.

Elever på det samhällsvetenskapliga programmet säger i intervju att lärarna brukar uppmuntra till diskussion, presentera olika teorier på en fråga och sedan låta elever diskutera medan de själva förhåller sig objektiva. Enligt eleverna på naturvetenskaps- och teknikprogrammen verkar dock kunskapsområdet inte vara lika viktigt för lärarna på deras program och säger att det snarare är elever än lärare som lyfter aktuella frågor och vill diskutera dem. Eleverna tillägger att vissa lärare verkar obekväma med att samtala om sådana frågor och ger därmed inte plats för diskussion när den dyker upp.

Undervisningen breddar och fördjupar inte perspektiv genom att använda annan personal med kompetens inom kunskapsområdet

Av granskningen framgår att lärarna endast undantagsvis använder sig av extern kompetens i sin undervisning för att fördjupa eller erbjuda nya perspektiv på undervisning som berör sexualitet, samtycke och relationer.

Lärare på fordons- och transportprogrammet berättar att externa föreläsare besökte skolan i samband med projektveckor om kunskapsområdet. Föreläsningarna hade dock ingen tydlig koppling till undervisningen i ett visst ämne eller moment. Lärare på samma program ger även exempel på att de använt sig av elevhälsans kompetenser, både i rådgivande funktion gentemot lärarna och ute i klassrummet. Lärare på andra program kan dock inte ge exempel på någon motsvarande insats för att bredda och fördjupa undervisningen om kunskapsområdet.

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kunskapsområdet återkommer i de flesta gymnasiegemensamma ämnen

Av granskningen framkommer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer återkommer inom de flesta gymnasiegemensamma ämnen.

I intervjuer med elever framkommer att kunskapsområdet lyfts i ämnen som naturkunskap, samhällskunskap, religionskunskap, svenska och engelska. Några elever berättar exempelvis att i undervisningen i samhällskunskap har fokus legat på normer och jämställdhet och i religionskunskap på olika religioners syn på relationer och sexualitet. I naturkunskapen har eleverna fått undervisning om sex och samlevnad, men också om relationer och samtycke. Vidare framkommer att undervisningen i engelska berört bland annat könstillhörighetsfrågor och HBTQ-frågor, medan eleverna i svenska pratat om jämställdhet, kön och normer. Elever som intervjuas nämner också kursen idrott och hälsa där kunskapsområdet återkommit i alla kurser med olika fokus, exempelvis könsnormer inom idrotten och kroppsideal.

Lärarna ger i intervju ytterligare exempel på hur de arbetar med kunskapsområdet i sina ämnen. Lärare i naturkunskap uppger bland annat att kön och könsidentiteter, könsstämpning, kroppsnormer, självbestämmande, oskuldsnormer och hederskultur ingår i undervisningen. Eleverna får både ta del av föreläsningar och se på film liksom diskutera olika frågor som kan knytas till området. I ämnet samhällskunskap lyfter lärare frågor om hur maktstrukturer och normer påverkar människor, som homofobi och machokultur. I både samhällskunskap och religionskunskap använder lärarna ofta diskussioner som metod, men även skrivuppgifter och etiska dilemman. Det framkommer vidare att kunskapsområdet är ett inslag i flera olika programgemensamma och programfördjupande kurser, exempelvis kommunikation, marknadsföring, sociologi och människors miljöer.

Rektorn och lärarna berättar att de lärare som ingår i arbetslaget för det samhällsvetenskapliga programmet har gjort en kartläggning av vilka frågor kopplade till kunskapsområdet som ska ingå och sedan fördelat dessa mellan olika ämnen för att undvika repetition. Lärarna har också bytt moment med varandra så att alla lärare ska känna sig bekväma med det de undervisar om och ha rätt kompetens. Även lärarna på fordons- och transportprogrammet samarbetar nära varandra. En av lärarna på programmet uppger att arbetslaget har kommit en bra bit på väg, även om den nya skrivningen i läroplanen varit svår att införliva i alla ämnen. Rektorn säger att hen har organiserat så att arbetslagen sitter nära varandra för att underlätta samarbetet men tillägger att vissa arbetslag behöver lite mer styrning jämfört med andra i den här frågan.

Lärarna samverkar i olika utsträckning för att undervisningen inom kunskapsområdet ska bredda och fördjupa elevernas kunskaper

Granskningen visar att lärarna inom sina arbetslag kommit olika långt med att genom ämnesintegrering presentera olika perspektiv för eleverna och därmed bredda och fördjupa deras kunskaper inom kunskapsområdet.

Av intervjuer med lärarna framkommer att de i olika omfattning samarbetar för att genom ämnesövergripande undervisning synliggöra hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop. Ett exempel på det är de projektveckor på skolan där lärarna varje termin undervisar utifrån ett tema inom ramen för sina ämnen och som arbetslagen på de olika programmen ansvarar för. Ett tema som i omgångar ingått i undervisningen på alla program under de senaste åren har varit sexualitet, samtycke och relationer. Eleverna har exempelvis fått se en filmserie om hårt sex och diskutera den, gjort affischer om samtyckeslagen och var man kan få hjälp vid övergrepp. På ett program gick eleverna en rundvandring runt staden där lärare pekade ut polis, socialtjänst och ungdomsmottagningen och beskrev deras verksamheter. Elever på det samhällsvetenskapliga programmet säger sig vara nöjda med sin projektvecka och tycker att de fått ny kunskap. Elever på naturvetenskapsprogrammet uppger däremot att det mest handlat om repetition och "gammal skåpmat" medan elever på teknikprogrammet säger att deras lärare endast hade en lektion kopplat till kunskapsområdet och sedan fokuserade på annat under projektveckan. Eleverna på yrkesprogrammen är genomgående nöjda med sina projektveckor om sexualitet, samtycke och relationer.

Lärarna berättar att de även utanför projektveckorna har ämnesövergripande samarbeten. Ett exempel är ett samarbete inom samhällsvetenskapliga programmet som involverade svenska, filosofi, psykologi och samhällskunskap med fokus på jämställdhetsfrågor över tid och hur litteraturen speglar samhället. Elever på ekonomiprogrammet säger att de har haft ett ämnesövergripande arbete i engelska och svenska med fokus på hur samtyckesfrågor speglas i medier samt i sociologi och samhällskunskap om hur pornografi påverkar människor. De flesta elever uppger dock att de upplever att de inte annat än undantagsvis får arbeta ämnesövergripande för att bredda och fördjupa frågorna de arbetar med. Lärarna uppger att tiden inte alltid räcker till för samordning mellan lärare, men att det inte behöver vara negativt för eleverna att samma saker tas upp flera gånger av olika lärare utan att det ger viktig repetition.

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut**Undervisningen omfattar föreställningar om maktstrukturer kopplat till kön men inte till hedersförtryck**

Skolinspektionens granskning visar att lärare i flera ämnen uppmuntrar till ett kritiskt förhållningssätt vad gäller maktstrukturer kopplade till kön, men att undervisning om maktstrukturer kopplade till hedersförtryck inte når alla elever.

Det skiljer sig även åt i vilken omfattning eleverna får kunskaper om hur manligt och kvinnligt framställs i olika medier.

Flera elever berättar att de inom ämnet religionskunskap pratat om olika religioners syn på mäns och kvinnors roller. En lärare i religionskunskap uppger att hen använder sig av filmer och låter eleverna diskutera och strävar efter att eleverna ska förstå hur olika parter resonerar för att öka deras förståelse. Andra exempel som eleverna tar upp är att de i idrott och hälsa pratat om könsnormer som rör idrott, exempelvis om "killidrotter" och "tjejidrotter". I undervisningen i samhällskunskap har de pratat om machokultur och i svenskan om hur könsroller kan påverka människor. Elever på bygg- och anläggningsprogrammet och fordons- och transportprogrammet säger att inslag som rör normer om manligt och kvinnligt och hur det påverkar arbetsmiljön i deras branscher ofta är en del i deras programgemensamma ämnen.

De flesta elever uppger dock att frågor som rör hedersförtryck inte är en tydlig del i undervisningen i gymnasiegemensamma ämnen, utan ger exempel från programspecifika kurser såsom juridik, etnicitet och kulturmöten eller människors miljöer. Elever på fordons- och transportprogrammet och bygg- och anläggningsprogrammet säger att de pratat om våld i nära relationer i sina yrkesämnen, men inte med specifik koppling till hedersrelaterat våld. Lärare i samhällskunskap bekräftar att det inte ingår i deras kursinnehåll, medan däremot en lärare i naturkunskap och en lärare i religionskunskap säger att de tar upp det.

Elever berättar att de på samhällskunskapen har fått analysera reklambilder för att se hur män och kvinnor framställs på olika sätt. Några elever berättar också att en lärare i engelska tagit upp hur samtycke framställs i media. De fick då se olika exempel och diskutera gråzoner vad gäller samtycke. En lärare i naturkunskap uppger att hen undervisar eleverna i ett kritiskt förhållningssätt till pornografi. Ett längre moment i sociologi handlar om ifall människor bestämmer över sin sexualitet eller om det styrs av normer och socialiseringsprocesser. I momentet tittar eleverna bland annat på statistik kring porrtittande och på hur människor påverkas av det, uppger en lärare. Enligt elever är frågor som rör pornografi även en del i undervisningen i programgemensamma ämnen på fordons- och transportprogrammet.

Undervisningen innehåller inslag som ger eleverna möjligheter att utveckla sin förmåga till empati och att lära sig om samtycke

Av granskningen framkommer att undervisningen i gymnasiegemensamma ämnen ger eleverna möjligheter att undersöka andra människors situation och erfarenheter och reflektera kring mellanmänniskliga relationer. Eleverna får vidare lära sig om vikten av samtycke i kärleksrelationer.

Eleverna uppger i intervju att lärarna återkommande tar upp vikten av respekt för andra människor och ger olika perspektiv på frågor för att öka elevernas

förståelse. Detta förekommer både inom undervisningen och vid genomgång av ordningsregler. Det händer även att elever spontant lyfter frågor med koppling till detta och som lärarna bemöter. Några elever berättar att de i religionskunskapen fått öva sig på att tolka världen utifrån olika religioners perspektiv, inom historia och samhällskunskap fått undersöka hur andra människor lever och inom naturkunskapen fått undervisning om olika konstellationer av kärleksrelationer. I ämnen som samhällskunskap och svenska har jämställdhet ofta varit en del av undervisningen som ett viktigt värde, liksom begrepp som empati och respekt. I intervju med lärare framkommer att skolan deltar i stadens Prideparad varje höst och att lärare då tar tillfället i akt att prata om hur man kan stå upp för personer med olika sexuella läggningar.

I intervjuer med såväl elever som lärare framkommer att alla elever har fått undervisning om betydelsen av samtycke i samband med en projektvecka på skolan och utöver det även i olika ämnen. Det är olika arbetslag som planerar projektveckan och elever från olika program ger i intervjuer en delvis skiftande beskrivning av projektveckans innehåll. Av intervjuerna framgår dock att majoriteten av eleverna har fått reflektera om samtycke ur flera olika perspektiv. Det har till exempel handlat om svårigheter att säga nej vid "tjatsex", att läsa av kroppsspråk och stämma av med sin partner, om berusningsgränser och gråzoner samt hur samtyckeslagen är formulerad och vad den innebär. En lärare i svenska och religion berättar att hen i sina ämnen exempelvis kan lyfta etiska dilemman, exempelvis om man måste ställa upp på sex när man är gift. En lärare i idrott och hälsa berättar att hen gör samtycke till en del av undervisningen även inom idrotten och låter eleverna öva på kommunikationen sinsemellan.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Lärarna arbetar för ett klassrumsklimat där elever vill och vågar uttrycka sig men det ser olika ut på olika program

Granskningen visar att de flesta lärare arbetar aktivt för att främja ett öppet och tillitsfullt klassrumsklimat när undervisningen rör sexualitet, samtycke och relationer, men att det skiljer sig åt mellan ämnen och program i vilken mån det är

så. Likaså skiljer det sig i vilken utsträckning lärare har fungerande strategier för att öka delaktigheten och skapa en trygg klassrumsmiljö för alla.

Enligt eleverna ser klassrumsmiljön olika ut på olika program. Elever på samhällsvetenskapsprogrammet och naturvetenskapsprogrammet berättar exempelvis att de har ett välfungerande diskussionsklimat med högt i tak och aktivt deltagande när de har undervisning om kunskapsområdet. Andra elever och lärare uppger att det kan råda hård jargong i vissa klasser där det råder ojämna könsfördelning, och att det där ofta endast är ett fåtal elever som uttalar sig i diskussioner.

Några lärare berättar att de arbetar med fasta placeringar och låter eleverna diskutera i smågrupper istället för helklass för att uppmuntra deltagande och skapa trygghet. På samhällsvetenskapsprogrammet har eleverna tagit fram en konvention för hur de ska vara mot varandra. Lärarna har också genomfört en undersökning av hur eleverna uppfattar olika ord och vilka som är acceptabla att uttrycka sig med. Lärare och elever berättar att många elever är genuint intresserade av frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer och gärna vill diskutera, men att elevernas ålder också påverkar. Där eleverna i år 1 ofta har svårt att ta frågorna på allvar eller tramsar bort lektionerna så har eleverna i år 3 mognat och kan delta på ett annat sätt.

Det förekommer inslag i undervisningen som synliggör begränsande normer

Av granskningen framgår att undervisningen till stor del är normmedveten och att elever får möjligheter att reflektera över hur normer som rör kön och könsidentitet kan påverka och begränsa människor.

Det framgår i intervjuer med elever att majoriteten upplever att deras lärare arbetar aktivt för att alla elever ska känna sig trygga och få vara sig själva, men beskriver samtidigt att det finns normer kopplade till olika program som elever kan behöva följa för att passa in. En elev på teknikprogrammet uppger att det beror på vilket program eleverna går om de kan vara sig själv fullt ut och att det på hans program inte skulle vara enkelt att avvika från normen för sexuell läggning till exempel. Enligt eleven uppmärksammar inte lärarna på hans program jargong och kränkningar och arbetar inte heller aktivt emot det. Elever på ekonomiprogrammet uppger att de tvärtom tycker att lärarna har jobbat tydligt mot ökad acceptans av olikheter och kan se en förbättring mellan år 1 och 3. Lärare bekräftar bilden av att det inte är lätt för elever att sticka ut eller avvika från normen och uppger att de utmanar normer genom att exempelvis be eleverna förklara vad de menar när de använder en sexuell läggning i nedsättande bemärkelse eller genom att ifrågasätta om färgen rosa måste kopplas till ett visst kön.

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger**Det förekommer destruktiva jargonger på lektionerna som lärarna inte tar hand om och behandlar inom ramen för undervisningen**

Granskningen visar att det förekommer att destruktiva jargonger får passera på lektionerna och att inte alla lärare tar tillfället i akt att behandla sådana utspel inom ramen för sexualitet, samtycke och relationer.

Eleverna på de flesta program uppger att det endast undantagsvis förekommer intoleranta utspel eller grova övertramp mot skolans och läroplanens värden, och om det inträffar så agerar lärare och skollädares tydligt och kraftfullt mot det. Däremot berättar elever att det på några program förekommer en jargong som bland annat bygger på en negativ kvinnsyn. Detta påverkar enligt kvinnliga elever som Skolinspektionen intervjuat undervisningsmiljön både i skolan och på elevernas träningspass inom ramen för skolans idrottsprogram. På de program och i de klasser där det fungerar bättre uppger eleverna att lärarna brukar uppmuntra till att olika åsikter framförs och att lärarna brukar moderera diskussionerna. Det framkommer i intervju med lärare att vissa lärare inte vet hur de ska bemöta jargong och provocerande utspel och tycker att det är svårt att agera så att de inte förstärker negativa beteenden istället för att motverka dem. Andra lärare uppger däremot att om en elev uttrycker en mer radikal åsikt så kan de diskutera vidare om den åsikten. Lärarna kan i sådana fall exempelvis fråga efter elevens källor, men också uppmana eleven att hålla god ton och visa respekt samt hänvisa till överenskomna klassrumsregler. En lärare beskriver hur hen brukar använda demokratins principer när hen bemöter övertramp, hur framröstade regler och lagar i samhället också ska följas i skolan. Fniss och blickar kan dock vara svårare att komma åt.

Lärarna säger att skollädares är medvetna om problem med jargong och machokultur på vissa program, men att det saknas skolövergripande åtgärder och verktyg för lärarna att motverka detta på en bredare front. Några lärare tar i den egna undervisningen upp jämställdhet och machokultur, men det är inte riktat specifikt mot program där problemen identifierats och i medvetet syfte att motverka dessa. Andra lärare berättar att det händer att de planerar uppgifter utifrån identifierade behov, en lärare i samhällskunskap tog exempelvis fram en uppgift om rasism eftersom hen upplevde att eleverna behövde mer kunskap om det. Lärare och skollädares har också gemensamt gått ut och samtalat om antisemitism efter att någon ritat hakkors och skrivit rasistiska kommentarer på skolans toaletter. Då visades även en film om antisemitism i undervisningen.

Elevdelaktighet

Eleverna har begränsade möjligheter att påverka undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Granskningen visar att eleverna har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

I intervjuer med lärarna framkommer att det inte finns något systematiskt arbete på skolan med att inkludera eleverna i planeringen av undervisningens genomförande, utan det är upp till de enskilda lärarna hur de vill göra. Några lärare berättar exempelvis att de ibland använder digitala frågeformulär som eleverna får fylla i inför ett moment eller en projektvecka eller att eleverna får välja mellan olika förslag som läraren tagit fram. Enligt andra lärare har eleverna mer indirekt inflytande genom att lärarna ställer frågor som eleverna besvarar och då ser vad eleverna redan kan och inte kan, hur de resonerar och vilka frågor som intresserar dem och ta hänsyn till när de planerar sin undervisning. Elever uppger i intervju att lärarna generellt sett är öppna för synpunkter från eleverna, men ingen av de intervjuade eleverna kan ge exempel på att aktivt ha fått vara med och utforma innehållet i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Några elever berättar dock att ett sådant inflytande inte nödvändigtvis hade lett till en bättre undervisning, eftersom många elever inte är intresserade av kunskapsområdet och i så fall prioriterat ned undervisning om det. Vidare framkommer i lärarintervjuer att eleverna i slutet av året får utvärdera undervisningen generellt i enkäter som utformas av huvudmannen, men däremot sällan erbjuds möjlighet att utvärdera enskilda moment i lärarnas undervisning.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- säkerställ att kunskapsområdet är ett återkommande inslag på alla program under alla gymnasieår samt bredda och fördjupa undervisningen genom ämnesintegrering eller med hjälp av extern kompetens

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Rektorn har även ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnen samordnas så att eleverna får

möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.¹ Läroplanen anger också att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.² Delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer finns med i flera av de gymnasiegemensamma ämnena, antingen i ämnets syfte eller i det centrala innehållet i kursen.³ Det betyder att flera lärare utifrån sin ämnesundervisning i olika grad har ansvar för att behandla kunskapsområdet på lektionerna.

Av granskningen framgår att eleverna till övervägande del får undervisning om sexualitet, samtycke och relationer under alla år på gymnasiet, även om arbetslagen på de olika programmen har kommit olika långt i arbetet med att införliva kunskapsområdet i sin undervisning. Det har förekommit att skolan bjudit in externa aktörer för att informera eleverna, men detta har snarare handlat om separata aktiviteter och inte inslag för att bredda och fördjupa lärarnas undervisning. Eleverna möter vidare begränsade perspektiv gällande hur kunskapsområdet hänger ihop och får i olika omfattning fördjupa sina kunskaper med hjälp av ämnesintegrerad undervisning eller extern kompetens. Genom att lärarna har kännedom om vad andra lärare undervisar om och förhåller sig till det kan de närma sig kunskapsområdet tillsammans med kollegor och skapa en helhet för eleverna och möjlighet till fördjupning i ämnet. Bredd och djup i undervisningen kan också uppnås genom att använda kompetens från skolans elevhälsa, annan personal, ungdomsmottagningen eller externa organisationer.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att utforma undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer så att den integreras i de flesta gymnasiegemensamma ämnena. Lärarna behöver förutsättningar att samarbeta med varandra genom exempelvis ämnesövergripande undervisning, i syfte att fördjupa eller bredda kunskapsområdet. Rektorn behöver även möjliggöra för lärarna att vid behov använda sig av extern kompetens för att se till eleverna får en aktuell, relevant och fördjupad undervisning. Skolverket har material som kan användas i detta.
[Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer-i-undervisningen](#)

¹ Lgy 11, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

² Lgy 11 avsnitt 2.1 Kunskaper

³ Se exempelvis gymnasieskolans ämnesplaner för naturkunskap, idrott- och hälsa, samhällskunskap, historia, religion, engelska, svenska och svenska som andraspråk.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger samtliga elever möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck

Läroplanen anger att skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.⁴

Granskningen visar att eleverna på Hagströmska gymnasiet får möta inslag i undervisningen som ger dem möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer kopplade till kön, men endast undantagsvis till sådana maktstrukturer som kan knytas till hedersrelaterad problematik. Genom att förmedla betydelsen av maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kan eleverna rustas med information, kunskaper och positiva värden för att ha trygga och respektfulla relationer. En sådan undervisning kan också bidra till främjande arbete mot våld i ungas partnerrelationer.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att verka för att eleverna ska ha ett kritiskt förhållningssätt och stärka deras förmåga att fatta egna beslut. Det innebär att i undervisningen arbeta medvetet för att uppmuntra och utmana eleverna att undersöka maktstrukturer kopplade till kön. Vidare behöver eleverna få möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till heder och reflektera över exempelvis oskuldsnormer, begränsningar av handlingsutrymme och att hedersproblematik omfattar både kvinnor och män. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Publikationsserier 2021 hedersrelaterat våld och förtryck](#).

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- utveckla strategier för att skapa ett tillitsfullt klassrumsklimat där alla elever inkluderas och involveras

⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag Gymnasieskolans uppdrag.

Läroplanen anger att läraren ska öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Vidare ska läraren synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska också uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. Tillsammans med eleverna ska läraren utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.⁵ Vidare anger läroplanen att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.⁶

Skolinspektionens granskning visar att det i de flesta gymnasiegemensamma ämnen finns inslag i undervisningen där eleverna får diskutera olika frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Arbetet för att främja ett öppet klassrumsklimat och skapa trygghet inom ramen för undervisningen är dock inte lika aktivt på alla program och det finns elever som inte upplever att klimatet tillåter dem att samtala och reflektera fritt. Det finns inga gemensamma förhållningssätt för samtal och diskussioner när undervisningen handlar om sexualitet, samtycke och relationer och lärare har inte alltid strategier för hur de ska inkludera alla och bemöta jargong och utspel i klassrummet. Genom att ha ett normmedvetet förhållningssätt kan läraren tydligare hävda de värden som läroplanen står för och undvika att undervisningen förstärker normer som dominerar i skolan och i samhället.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar för att verka för ett tillitsfullt klassrumsklimat när undervisningen rör sexualitet, samtycke och relationer. Det handlar om att inkludera och involvera alla elever, även elever som vanligtvis inte tar till orda i klassrummet. Det kan också handla om att lärarna har funktionella regler för diskussioner och samvaron i klassrummet och hur eleverna ska uppträda när de inte är överens. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Regler-och-förväntningar-på-elever-i-undervisningen](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Aktivt-jämställdhetsarbete-i-skolan](#). Lärarna behöver även ha

⁵ Lgy 11, avsnitt 2.2 *Normer och värden, Riktlinjer*

⁶ Lgy11, avsnitt 1 *Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmännisklighet*

förutsättningar att bemöta utspel och uttryck för intolerans bland eleverna samt förutsättningar att arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger. I detta arbete är det viktigt att läraren är en aktiv samtalsledare i klassrummet som styr och leder elevernas samtal, dels för att nyansera och utmana, dels för att se till att samtalen sker på ett tryggt och respektfullt sätt. Bland de mänskliga rättigheter som skolan ska förmedla och förankra respekt för finns åsikts- och yttrandefriheten. Det innebär att elever har rätt att ha åsikter som också står i strid med skolans värdegrund. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Publikationsserier 2022 Främja förebygga upptäcka och åtgärda](#).

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Läroplanen anger att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.⁷

Granskningen visar att eleverna på skolan har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna saknar systematik i att fråga eleverna om vilka frågor och perspektiv inom kunskapsområdet som är viktiga att ta upp i undervisningen. Genom att utgå från elevernas intressen, erfarenheter och tankar om kunskapsområdet kan lärarna göra eleverna delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen så att olika undervisningsaktiviteter bildar en helhet.

⁷ Lgy 11 avsnitt 2, *Skolans värdegrund och uppdrag*, 2.2 Normer och värden.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att göra eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna behöver använda olika metoder för att få kännedom om elevernas kunskaper och förväntningar för att möta eleverna där de är samt för att fånga upp elevernas frågor och behov, även de elever som är mer tystlåtna. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Publikationsserier 2015 Delaktighet för lärande](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer Framgångsfaktorer i undervisningen](#)

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Sara Carlsson, enhetschef.

Föredragande i ärendet har varit utredare Maria Hermansson. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Robert Kihlberg och Marcus Rönnegård deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Återkommande och aktuell undervisning

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁸

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁹ Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁰

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.¹²

Av läroplanen för gymnasieskolans inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Det framgår också att en trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.¹³

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem det är som står för dem. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de

⁸ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

⁹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

¹³ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmännisklighet*.

grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.¹⁴

Av läroplanens inledande del framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det framgår att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska också verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.¹⁵

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmonster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.¹⁶

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer anges att det är skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, och har kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Varje elev ska ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.¹⁷ Det anges vidare att läraren ska se till att undervisningen till innehåll och upplägg präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att eleverna ges möjlighet att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet.

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Saklighet och allsidighet.*

¹⁵ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.*

¹⁶ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag.*

¹⁷ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Mål.*

Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Läraren ska även samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. I undervisningen ska läraren utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.¹⁸

Avseende normer och värden anges i läroplanen bland annat att det är skolans mål att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet. Det är också skolans mål att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.¹⁹ Vidare anges det att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.²⁰

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Läraren ska även uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det och låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vidare anges det också att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.²¹

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.²² Elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans

¹⁸ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Riktlinjer*.

¹⁹ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Mål*.

²⁰ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Riktlinjer*.

²¹ Lgy 11, avsnitt 2.3, *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

²² 2 kap. 25 § skollagen.

med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan. I arbetet kan elevhälsan i dialog med skolans övriga personal nyttja erfarenheter från arbetet med enskilda elever och grupper av elever.²³

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.²⁴

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser. Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet. (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen [2010:2039].)²⁵

²³ Proposition. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, s. 157.

²⁴ Lgy 11, avsnitt 2.6, *Rektorns ansvar*.

²⁵ Bestämmelserna i 16 kap. 21 och 23 §§ skollagen har nya lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. 1 kap. 4 § gymnasieförordningen har en ny lydelse från och med den 1 januari 2024 genom förordning 2023:654. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter d. 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025.